

można łatwo, a są one w wielu wypadkach ważne.

11) Przestrzelone, przedziurawione kamieniami lub w inny sposób uszkodzone szyby, należy zawsze odpowiednio zabezpieczyć i zabrać ze sobą, czego dokonać można zasadniczo, biorąc ze sobą daną ramę okienną; tylko w wyjątkowych wypadkach można kazać wyjąć szybę przez szklarza. W każdym razie zabezpiecza się sobie przedmiot w ten sposób, że się uszkodzoną szybę okleja kalką płócienną lub arkuszem mocnego papieru, aby nie odpadły z niej żadne, bodaj najdrobniejsze kawałki. Można nawet wówczas spróbować wkleić na odpowiednie miejsca już odpadłe cząstki, te jednak należy oznaczyć szczególnie, aby uniknąć potem wszelkich wątpliwości co do istotnego stanu rzeczy przed naklejeniem szyby, a więc co z niej zostało w ramie okiennej a co z niej przyklejono na arkuszu papieru później.

E. Inne ślady.

Ślady zwierząt, kół, lasek i t. d. mogą mieć w danym razie swoje znaczenie, dlaczego też zasługują zawsze na uwagę. Co z nich w każdym razie może być zasadniczego i pożytecznego dla wypadku — powiedzieć w ogólnych zarysach niepodobna. Należy zwracać uwagę na całość. Duże znaczenie mogą mieć przede wszystkim ślady wszelakiego rodzaju narzędzi. W związku ze śladami nóg trzeba też mimowoli śledzić i ślady laski względnie kija, którym się dany osobnik podpierał. Należy zwrócić co najmniej uwagę: czy ten ślad ostatni znajduje się po lewej czy po prawej stronie kierunku idącego? Czy dany osobnik podpierał się laską przy każdym kroku, czy też tylko od czasu do czasu (co dowodziłoby niedbałego chodzenia, bez celu), czy używano kija jako podpory? czy posiadacz jego opierał się na nim mocno? Wszystko to są zagadnienia, które, rozwiązane, mogą przynieść sprawie korzyść wielką i które ustalić pozwolą charakterystyczne cechy danego poszukiwanego osobnika.

Co do śladów kół wszelakiego rodzaju, wozów i samochodów, należy szczególną uwagę zwrócić na wszystkie znaki, braki i poprawki znajdujące się na obręczach. Jeżeli idzie o kierunek, w którym obracały się dane koła, należy baczyć na drobne ząbkowate nawarstwienia, powstające szczególnie w miękkim kurzu, na wpół suchym błocie, śniegu i t. d., koła wszelkiego rodzaju, bądź z żelazniami, bądź z gumowymi obręczami, przy owym ruchu w około osi wysuwają na śladzie owym po za siebie owe nawarstwienia, układające się jedno nad drugim w kształcie drobnych nasypów. Pochyłe, zazwyczaj dłuższe, boki tych nasypów, spadki ich właściwie, wskazują kierunek, w którym przebiegł dany wóz.

Znacznie ważniejszymi są nieraz ślady używanych w danym wypadku narzędzi, a więc wszelkich uderzeń, skaz, stuknięć i t. d. Wszelkie takie ślady winny być skrupulatnie odszukane, odrysowane, odmierzone, opisane i zachowane.

Wreszcie słów parę o przechowywaniu i przesyłaniu otrzymanych śladów lub też ich

kształtów. W tym kierunku popełnia się zazwyczaj wiele omyłek.

Przedewszystkiem należy dołożyć wszelkich starań, aby każdy przedmiot opisać z najdalej idącą dokładnością i szczegółowością, pamiętając, że opisanie to musi wystarczyć całemu szeregowi osób, jako to: sędziemu śledczemu, obrońcy, prokuratorowi i sędziom, za rzeczywistość, która im jest nieznaną i z którą dopiero za pośrednictwem tego opisu poznać muszą. Doświadczenie uczy nas, że przez niewystarczające dane, wiele przedmiotów traci swą wartość właściwą i staje się wprost szkodliwym dla sprawy materiałem. Co chwila powstają pewne pomieszania, fałszywa orientacja, nieporozumienia i fatalne pomyłki. Pamięta się tylko to, co się w odpowiedniej chwili zanotowało. Notowanie przeto należy wziąć sobie zawsze za zasadę przy prowadzeniu badania, gdyż odkładanie na później tej koniecznej od pierwszego kroku badań pracy, wywołuje zawsze błędy, których już potem nic nienaprawi.

Następną zasadą, której przestrzegać należy bezwzględnie, jest zasada nie szczędzenia materiału opakunkowego. Należy wszelkie nie stanowiące całości przedmioty pokrywać osobno, poszczególnie, wszystko zaś co stanowi jakąkolwiek jednostkę, jakąkolwiek całość, a więc części jakiegokolwiek maszyny, skorupy jednej wazy, lub innego naczynia i t. d. pakować razem, naturalnie zabezpieczwszy przy tem części chrupkie lub mogące być łatwo uszkodzone przez osobne zawinięcie ich bądź w papier bądź w inny materiał opakunkowy. Pamiętać i przestrzegać należy aby żadna z poszczególnie lub (tem więcej) razem z innymi zapakowana całość bądź cząstka całości nie narażona była przytem na jakiegokolwiek tarcie, na jakiegokolwiek obijanie się o jakiegokolwiek przedmiot twarde, wreszcie o ściankę skrzyni, w której ją zapakujemy. Szczególnie delikatne przedmioty, proszki, proch strzelniczy, zestrzużyny, wiórki, i t. p. muszą być zawijane w szczególnie gładkie papierki, w sposób praktykowany w aptekach. Płyny, rzecz prosta, przechowywane być muszą w dobrze zakorkowanych flaszczkach, przy czem w wypadkach, w których płyn przechowywany podlegać będzie jakiejś analizie chemicznej, lub wogóle ma przejsć dla zbadania w ręce chemika, powinno się zwracać szczególną uwagę na pedantyczną czystość naczynia, w którym płyn ten zamierza się przechowywać. Naczynie to powinno być również suchym, t. j. nie tylko wypłukanym, ale jeszcze możliwie wewnątrz do sucha wytartym, co w razach, w których ma się do czynienia z flaszczką skutecznie można przez wsunięcie do niej aż do samego dna skrętka z bibuły; bibuła ta wysysie wszelką wilgoć z wewnątrz flaszczki, ta ostatnia zaś postawiona w suchym miejscu, możliwie na słońcu i jeszcze raz przetarta wewnątrz bibuląnym skrętkiem będzie suchą dostatecznie, aby wlana w nią ciecz nie została uszkodzona. Pracy nie szczędzić — odpowiedzialność jest zbyt wielka. Szczegółowej pieczołowitości wymagają również przedmioty wielkie i ciężkie — tem większej o ile noszą na sobie ślady krwi lub też nosić je mogą, a więc: tasaki, siekiery, topory, drągi żelazne, wielkie kamienie i t. d. Cze-

sto przedmioty podobne przekazywane bywają na przechowanie urzędowi gminnym względnie magistratom, wreszcie tymże urzędowi dla wysłania władzom sądowym. Urzędy te, jako mało wyszkolone w służbie bezpieczeństwa, wreszcie nie rzadko niepowiadomione o ważności otrzymanego polecenia, dokonywują go na tyle niedbale, iż bardzo często niszczą to o prze-ważnie o co dokładnie właśnie idzie. Zdarzały się nawet wypadki niewłaściwego przesłania tych przedmiotów, a wreszcie niestety zamiany ich przez inne, zupełnie do sprawy nienależące. Tak oto, z pewnego urzędu gminnego przesłano sędziemu śledczemu siekiere wójta, który zamienił sobie ją na lepszą, tą właśnie którą mu funkcjonariusz bezpieczeństwa jako znalezione na miejscu przestępstwa do przesłania dostarczył.

Takie przeto przedmioty powinny być nie tylko zapakowane w odpowiednich skrzyniach, lecz jeszcze do ścian tych skrzyń przytwierdzone śrubami w inny pewny sposób aby znajdujące się na nich lub mogące się znajdować ślady krwi nie zostały przez tarcie o tę ścianę zniszczone bądź uszkodzone. Tylko zbyt wielkie przedmioty, np. długie drągi mogą być przesyłane bez takiego opakowania t. j. bez skrzyni, lecz i w tym wypadku miejsca na tych przedmiotach ważniejsze, a więc pokryte śladami krwi muszą być bezwzględnie bardzo ściśle obwiniete od wszelkiego uszkodzenia zabezpieczone, przy czem sam ślad przed opakowaniem miejsca danego musi być bardzo troskliwie utrwalony, względnie zabezpieczony w jeden z znanych z podawanych uprzednio sposobów.

Nie zapominać przy tem należy, że we wszystkich wypadkach, w których rolę jakąkolwiek odgrywają materje organiczne, mające być badanymi przez chemika, botanika i t. d. bardzo ważną rolę odgrywa czas. Pośpiech w takich razach jest obowiązkiem pierwszorzędny. Analiza chemiczna, badanie mikroskopijne t. j. d. mogą dać pożądane rezultaty tylko wówczas, kiedy jeszcze czas nie dokonał swej niszczycielskiej pracy i dana materja organiczna nie uległa zasadniczej zmianie. Dotyczy to szczególnie krwi, materji ropnych, nasienia (spermy), zawartości żołądka, truciźn roślinnych i zwierzęcych, płam brudu, ekskrementów i innych wydzielin.

Wreszcie należy dbać o konserwację ważnych przedmiotów. W tym celu ze wszystkimi materiałami tkanymi, dzianymi i filcowanymi, w szczególności zaś z papierem postępować należy jak niżej.

Dany materiał pokrywa się przy pomocy pędzla cetlitem, układa starannie na płycie szklanej dobrze wyczyszczonej kredą i spirytusem i wysusza tymże cellitem. Po wysuszeniu nakrywa się taflą szklaną również wyczyszczonej spirytusem i kredą, przyczem obydwie szklane tafle tak spodnia jak i wierzchnia powinny być jednakowej wielkości, gdyż należy je z brzegów dobrze zakleić tak, aby do wnętrza nie dostawał się kurz. Zakleja się paskami papierowymi i klejem z krochmalem.

(D. c. n.)

Starej i Nowej Warszawy, Sławetnym Burmistrzom, Wóytom, Juryzdykcyi wszelkich Królewskich, Duchownych i Szlacheckich, przy Mieście Starej i Nowej Warszawie sytuowanych, niemniej U. U. (rodzonym) Dziedzicom i Possessorom Kamienie i Dworków, oraz Murgrabiom i Rządom Pałaców, Domów i Kamienic, tudzież wszelkim Mieszkańcom tegoż Miasta Warszawy i wszelkich Juryzdykcyi, do wiadomości podaie. Iż między innemi obowiązkami, Prawem do Urzędu Mego przywiązani, zachowanie ochędostwa i dobrego porządku w Mieście Rezydencyonalnym J. K. Mci, Warszawie i wszelkich jego Przedmieściach, oraz Juryzdykcyach z niemi stykających się, tak dla wygody wszystkich mieszkających iako też dla utrzymania nawet z d r o w i a l u d z k i e g o, częstokroć z przyczyny nieochędostwa uszczerek ponoszącego, upatrując koniecznie potrzebne, i toż iak nypilnie w niżej wyrażonych artykułach przestrzegane mieć chęć, a tak dawniejsze w tej mierze obwołania wyszłe ponawiając, iako też do Dekretów Kommissyi Brukowej J. K. Mci i Rzeczypospolitej stosując się, z władzy Urzędu Mego Marszałkowskiego przykazuje:

Część pierwsza względem Ochędostwa Ulic.

1-mo. Aby za każdą po mrozach odmianą, każdy przed swoją Possessyą dla ścieku

wody, rynsztoki rowno ieden w drugi wpadające, aż do publicznych kanałów przecinać kazał.

3-io. Aby nikt błota w rynsztoki zmiatać lub zgarniać, a tym samym spadek wodzie tamować; śmieci, trocin, fecessów, zdechlin, wazrywa zepsutego... na ulice wyrzucać nie ważył się... Gdyby zaś służących o wyrzucanie na ulice rzeczy iakowej nieochędostwo sprawujący, lub oney przed c u d z ą Possessyą podrzucanie był przekonany, albo w aktualnym przewinieniu w tej mierze był poymany, takowy nietylko do więzienia Ratusznego oddany, ale nawet grzywnami... karany będzie.

15-to. Aby Mydlarze robotę mydła i świec, tudzież topienie łożów jako fetor i zarazę sprawujących, w miejscach od miasta odległych praktykowali, wody nie wypuszczali, i łożów od mydła na ulicę nie wyrzucali.

19-no. Aby nikt oknem na ulicę nie tylko fecessów, pomyi i wszelkich nieczystości, ale nawet i wody czystej wylewać nie ważył się, pod karą i nadgrózeniem szkody, z okazyi oblania wynikłej.

28-vo. Dozorców ochędostwa, o zachowanie Juryzdykcyi Marszałkowskiej ostrzegających aby nikt strofować, łaiać, a tym bardziej bić nie ważył się, pod karą artykułami marszałkowskimi przepisaną, zaleca się: gdyby zaś Dozorca nad przepis swoich obowiązków

w czym wykroczył, lub kogo słowy przykremlaiać, lub iakiegokolwiek opłaty od kogo wymagać ważył się, z takiego za udaniem się do Zwierzchności, niezwłocznie sprawiedliwość uczyniona będzie".

Przechodząc do „części drugiej względem porządku" uderza przede wszystkim rozmaitość omawianych tam spraw oraz niesystematyczność, wyrażająca się w kilkakrotnem omawianiu tych samych zarządzeń oraz w dążeniu do wszechstronnego i drobiazgowego omówienia wszystkich możliwych wypadków; — inne natomiast sprawy, nie mniej ważne, ujęte są w jednym „artykule". Tak np. uregulowaniu ruchu ulicznego poświęconych jest artykułów dziesięć, podczas gdy walce z chorobami zakaźnymi poświęcony jest tylko jeden artykuł regulując nadto sprawę tę, z owczesnego nawet punktu widzenia, w sposób nad wyraz niedostateczny: „Choruiący na ospę, że podług doświadczenia i zdania Medyków, zarazę tę innym tej choroby nieprzebyłym łatwo kommu-nikują, zaczym przestrzegając całości życia i zdrowia ludzkiego, przykazuje się aby nikt dziecięcia lub starszej osoby na ospę zmarłej ciała, w trumnie otwartej publicznie przez ulicę, do pochowania nieść nie ważył się".

(D. n.)